

Delt omsorg gir best oppvekst

Dag Furuholmen
spesialist i psykiatri

FOSAP og Bufdir mener delt omsorg ikke er til det beste for barna, til tross for omfattende forskning som viser det stikk motsatte.

OMSORGSRETT

I Psykologtidsskriftet nr. 3 2015 har Thomas Nordhagen og Kathrin Koch svart på Atle Fretheims spørsmål om det ligger kunnskap til grunn for Psykologforeningens råd om å vente med delt omsorg til barnet er tre år.

Det er gjort omfattende forskning de senere år som underbygger at delt omsorg gir barna best prognose for deres utvikling. Dette inkluderer store oppsummerende studier foretatt av anerkjente forskere som Bauserman, Gilbreth, Lamb, Warshak og Nielsen¹. Dette har ført til store endringer i amerikansk rettspraksis, og betegnes av American Psychological Association som et paradigmeskifte².

Oppsummert sier denne forskningen at delt omsorg fra barna er helt små, gir bedre emosjonell og atferdsmessig tilpasning, bedre selvfølelse, mindre depresjon og stress, bedre skoleresultater, bedre sosial tilpasning, bedre tilpasning til familie og til skilsmissen, bedre relasjon og kommunikasjon med fedre, og motvirker effekten av familiekonflikt. I motsetning til dagens dogme om at delt bosted forutsetter lav konflikt, synes forskningen å indikere at delt bosted kan *kompensere* for de konfliktene som er der. En rekke norske, skandinaviske og europeiske studier peker i samme retning³. Mai Heide Ottosen, seniorforsker hos SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd i Danmark, bekrefter disse funnene i et intervju⁴. der hun fastslår at denne nye forståelsen er i tråd med endringene av fars involvering i omsorgen av barn. Disse endringene er også blitt en selvfølge i Norge gjennom farspermisjonen, uten at det ser ut til å endre holdninger hos norske fagfolk.

De minste barna

Også når det gjelder de minste barna, er hovedbildet at omfattende foreldrekontakt, også i form av overnatting hos begge foreldre, er til barnets beste. Ikke minst ved at dette i betraktelig grad styrker sannsynligheten for at far fortsetter å være aktivt involvert i barnets liv etter som det blir eldre. Antagelig er nettopp risikoen for at far forsvinner ut av barnets liv, den statistisk største risikofaktoren for barns utvikling. En oppdatert psykologisk rådgivning burde særlig være rettet mot å forebygge dette og ikke være drevet av imaginære farer der tilknytning til bosted går foran tilknytning til far.

I sterk kontrast til dette gir FOSAP og Bufdir råd til både befolkning, rettsvesen, familievern og barnevern som peker i motsatt retning, og som skaper engstelse for at man kan skade barn med delt omsorg og overnatting i to hjem. I de første 18 til 36 levemånedene anbefales at barn for det meste bor og sover samme sted, og har «en hovedomsorgsperson». I brosjyren Samvær 0–3 gir FOSAP råd om at barn opp til ett år kan ha «hyppige» samvær for eksempel *en gang i uken* på dagtid, og at man

kan utvide til overnatting fra annenhver til hver uke fram mot toårs alder. Dette er i tråd med norsk barneverns praksis med å sjalte ut fedre så raskt som mulig.⁵

Kochanska & Kim⁶ er blant forskere som har sammenliknet barns tilknytning til begge foreldre, og de tilbakeviser forestillingen om at tilknytning i hovedsak skjer til mor: «Begge relasjonene har noen unike og noen overlappende bidrag til barnets utvikling. Barn var ikke i større grad trygt tilknyttet til mødrene enn fedrene. Det å være trygt tilknyttet til en av dem hadde en sterkt beskyttende effekt mot mental helserisiko.»

Tvilsom forskning

FOSAP og Bufdir bruker nesten utelukkende studier på tilknytning og som har lav evidens når det gjelder barns psykiske helse på lengre sikt. I tillegg refererer de til noen internasjonalt sterkt kritiserte studier som grunnlag for sine råd. Tilknytningsstudier er generelt basert på observasjoner som kun gir et øyeblikksbilde av mor-barn-forholdet, og kan inneholde en rekke situasjonsbetingede feilkilder. Enkelte av undersøkelsene presentert av Koch og Nordhagen, anvender til og med mødres prenatale forestillinger om barnet som mål, andre anvender ikke-validerte mål som mødres selvscore av tilknytning. Tilnærmingen viser til monotropi-hypotesen fra 1950-tallet om at barnet først og fremst knytter seg til mor, og sier lite eller ingenting om det man egentlig burde måle, nemlig effekten av ulike bosteds- og samværsordninger på barns fysiske og psykiske helse over tid. Bufdir og FOSAP støtter seg også til forskningen til Tornello og McIntosh i sine råd til befolkningen. Disse er internasjonalt bredt kritisert for å undersøke marginaliserte familier og for ikke å holde vitenskapelig standard.

Hovedargumentet mot delt bosted har i tillegg vært vage påstander om at «vi trenger mer forskning», til tross for at det i realiteten foreligger en mengde forskning fra de siste 25 år. Særlig har Warshak-rapporten, som har hatt stor innflytelse internasjonalt, vært kritisert av norske psykologer^{7,8}. Ida Brandtzæg og Stig Torsteinson uttaler i Dagsavisen 26.5.16 at de 110 forskerne og fagfolkene bak rapporten egentlig ikke vet nok om små barn. Jeg går ut fra at dette faller på sin egen urimelighet.

Nielsens setter i artikkelen «Woozels»⁹ et kritisk lys på forskningen til McIntosh¹⁰ og Tornello¹¹. Tornello (2013) har valgt å undersøke et utvalg av hovedsakelig ikke gifte, fattige minoritetskvinner og menn med mye kriminalitet og rus, som altså overhodet ikke er representative for den allmenne skilte norske befolkningen¹². McIntosh bruker begrepet «delt omsorg» feil, og det er også problemer med reliabilitet og validitet i fire av seks av hennes målinger. Til og med tolkningen av de foreliggende data er slik at andre forskere finner helt andre svar ut av de samme data (Sokol, 2014)¹³.

Det er beklagelig at Psykologforeningens spesialister ikke forholder seg til evidensbaserte kriterier i sine råd til befolkningen. Også offentlige instanser som Bufdir burde vært forpliktet til å ta inn denne kunnskapen i sine råd i stedet for å la seg veilede av faglig prestisje og kunnskap basert på tradisjon og klinisk praksis. I forskningslitteraturen kalles dette GOBSAT, «good old boys sat around a table» – og ble enige om hva de skulle mene.

Referanser

NOTER

1. R.Bauserman, (2002):Child adjustment in joint custody versus sole-custody. Metaanalytisk review 33 studies; P. R. Amato and J. G. Gilbreth (1999): Nonresident Fathers and Children's Well-Being: A Meta-Analysis; *Journal of Marriage and Family* Vol. 61, No. 3 (Aug., 1999), pp. 557–573; M.Lamb, J.Kelly (2009): Improving the Quality of Parent-Child contact in separating Families with infants and young children: Empirical research foundations; R.Warschak (2014): Social

- science and parenting plans for young children: A consensus report; L. Nielsen (2014): Shared physical custody: Summary of 40 studies on outcomes for children; L. Nielsen (2014): Parenting Plans for Infants, Toddlers, and Preschoolers: *Journal of Divorce & Remarriage*, 55:614–636
2. E Meland, L H Sjøgren (2016): Når barn skades med de beste hensikter ,*Tidsskrift for den Norske Legeforening* Sep 13;136(16):1334–5
 3. S. Frizell, S. Reiter, H. J. Hjørleifsson, E. Breidablik, E. Meland (2013): Impact of divorce and loss of parental contact on health complaints among adolescents *J Public Health* 35 (2): 278–285.; M. Bergstrøm, E. Fransson, A. Hjern, L. Køhler, T. Wallby (2014): Mental health in Swedish children living in joint physical custody and their parents' life satisfaction: A cross-sectional study
 4. Politikken 18.6. 16
 5. Anita Skårstad Storhaug: *Barnevernets forståelse av farskap*, doktoravhandling, NTNU 2015.
 6. G.Kochanska S.Kim (2012): Early attachment organization with both parents and future behavior problems: from infancy to middle childhood 24.9. 2012
 7. R. E. Emery, A. Holtzworth-Munroe, J. R. Johnston, J. A. L. Pedro-Carroll, M. K. Pruett, M. Saini, I. Sandler (2016): «Bending» Evidence for a Cause: Scholar-Advocacy Bias. *Family Law Vol 54 No 2* (side 134–149)
 8. I. Sandler, M. Saini, M. Kline Pruett, J. A. L. Pedro-Carroll, J. R. Johnston, A. Holtzworth-Munroe, R. E. Emery (2016); Convenient and Inconvenient Truths in Family Law: Preventing Scholar-Advocacy Bias in the Use of Social Science Research for Public Policy. *Family Law Vol 54 No 2* (side 150–166)
 9. Dr. Linda Nielsen (2014): *Woozels, Their Role in Custody Law Reform, Parenting Plans and Family Court*
 10. McIntosh, J., Smyth, B., Kelaher, M., & Wells, Y. L. C. (2010). *Post separation parenting arrangements: Outcomes for infants and children*. Sydney, Australia: Attorney General's Office.
 11. Tornello, S., Emery, R., Rowen, J., Potter, D., Ocker, B., & Xu, Y. (2013). Overnight custody arrangements, attachment and adjustment among very young children. *Journal of Marriage and Family*, 75, 871–885.
 12. P. Millar, E. Kruk (2013): Maternal attachment, Paternal Overnight Contact, and Very Young Children's Adjustment: Comment on Tornello et al.
 13. Sokol, K. (2014, June). *Short term consequences of overnight parenting time for infants: Re-analyses of the Tornello study*. Paper presented at the Association of Family and Conciliatory Courts Conference, Toronto, ON, Canada.